

Nr 128

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag för budgetåret 1961/62 till Bidrag till internationell hjälpverksamhet jämte i ämnet väckta motioner.

(1:a avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under tredje huvudtiteln (punkt 14, s. 20—31 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över utrikesdepartementsärenden för den 3 januari 1961) föreslagit riksdagen att till Bidrag till internationell hjälpverksamhet för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 34 600 000 kronor.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Öhman* och *Helmer Persson* (I: 18) och den andra inom andra kammaren av herr *Hagberg m. fl.* (II: 28), i vilka hemställts, att riksdagen i skrivelse till regeringen hemställer om skyndsamt utredning och förslag med syfte att ställa ett räntefritt lån å en miljard kronor till förfogande för att bygga upp näringslivet i ett lämpligt antal utvecklingsländer,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Bengtson m. fl.* (I: 67) och den andra inom andra kammaren av herr *Hedlund m. fl.* (II: 80), i vilka hemställts, att riksdagen vid sin behandling av tredje huvudtiteln, Bidrag till internationell hjälpverksamhet, måtte besluta att

A. i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla

1. att Sverige inom FN och eljest i det internationella samarbetet måtte verka för att regeln om att bistånd till utvecklingsländerna skall motsvara 1 procent av nationalinkomsten snarast möjligt blir allmänt vedertagen,

2. att en plan för den samlade svenska biståndsinsatsens höjning inom rimlig tid till 1 procent av nationalinkomsten måtte upprättas,

3. att frågan om statligt stöd till den svenska missionens biståndsinsatser i utvecklingsländerna skyndsamt måtte utredas, varvid frågan om anslag på tilläggsstat särskilt må prövas;

B. till Bidrag till internationell hjälpverksamhet för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 51 000 000 kronor att fördelas på sätt som i motionen anförts; samt

C. beakta vad i motionen i övrigt anförts,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fru *Hamrin-Thorell* (I: 113) och den andra inom andra kammaren av herr *Rimmerfors* (II: 143), i vilka hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om utredning av frågan huruvida och under vilka former vapenfria värnpliktiga kan beredas möjlighet att användas i svenska tekniska och humanitära biståndsprogram,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fröken *Andersson m. fl.* (I: 180) och den andra inom andra kammaren av fru *Sjövall m. fl.* (II: 279), i vilka hemställts,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsam utredning rörande problemen om forskningsinsatser för utvecklingsländerna samt

att Kungl. Maj:t för 1962 års riksdag framlägger de förslag som härav kan föranledas,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fröken *Andersson m. fl.* (I: 181) och den andra inom andra kammaren av fru *Sjövall m. fl.* (II: 278), i vilka hemställts, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t hemställa att åtgärder vidtages

1) för att samordna biståndsverksamheten till utvecklingsländerna i dess helhet;

2) för att underlätta en ökad och förbättrad rekrytering av experter till biståndsverksamheten;

3) för att förbättra möjligheterna för svenska företag att etablera verksamhet i utvecklingsländerna;

4) för att underlätta importen från utvecklingsländerna,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Bengtson m. fl.* (I: 184) och den andra inom andra kammaren av herr *Nelander m. fl.* (II: 288), i vilka hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte uttala sig för

att ett intimare samarbete mellan Centralkommittén och Svenska missionsrådet kommer till stånd,

att en viss spridning av den svenska hjälpverksamheten åstadkommes i syfte att knyta kontakter med de nya staterna i Afrika och att dessa insatser kan förmedlas även genom svenska missioner samt

att likaledes de i dessa länder arbetande svenska missionerna får möjlighet att medverka vid urvalet av stipendiater,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Bengt Gustavsson* och *Tage Johansson* (I: 189) och den andra inom andra kammaren av herrar *Lindahl* och *Lundkvist* (II: 280), i vilka hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär att frågan om inrättande av ett Afrika-institut blir föremål för skyndsam utredning,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Kaijser* och *Schött* (I: 304) och den andra inom andra kammaren

av herr *Källenius* och fröken *Karlsson* (II: 366), i vilka hemställts, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t hemställa att åtgärder vidtogs för att

1. få till stånd en allmän samordning av statens bistånd till u-länderna med näringslivets ekonomiska och tekniska insatser i fråga om exporten;

2. underlätta skapandet av ett särskilt institut för finansiering av exporten till u-länderna;

3. genomföra ett system med statliga garantier vid investeringar i u-länderna;

4. främja utlandspersonalens intressen och behov av utbildning liksom utbildningen i Sverige av lämplig personal från u-länderna;

5. undersöka möjligheterna till en vidgad nordisk samverkan för ökad export,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Lundström m. fl.* (I: 306) och den andra inom andra kammaren av herr *Ohlin m. fl.* (II: 363), i vilka hemställts, att riksdagen vid behandlingen av anslaget till Bidrag till internationell hjälpverksamhet under tredje huvudtiteln måtte

A. besluta bifalla de föreslagna anslagen, dock att a) tillskott av statsmedel skall utgå till insamlingen Sverige hjälper med samma belopp som den enskilda bidragsgivningen ger utan maximering, b) ytterligare 10 milj. kronor bör ställas till förfogande för förstärkning av EPTA och Särskilda fonden inom FN och c) bidraget till FN:s barnfond bör höjas från föreslagna 1 520 000 kronor till 1 800 000 kronor, d. v. s. med 280 000 kronor;

B. besluta ställa 5 milj. kronor till förfogande för vederbörliga organ för vidgat hälsovårdsprogram i Etiopien med särskild inriktning på spetälskebekämpningen;

C. besluta bemyndiga Kungl. Maj:t att ställa upp till 2,5 milj. kronor till förfogande för de svenska missionernas i f. d. belgiska Kongo skolor och sjukvård för den händelse hittills utgående statsbidrag helt eller delvis skulle utebli;

D. besluta anvisa 1,5 milj. kronor för utsändande av biträdande experter för FN:s multilaterala bistånd;

E. besluta i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en skyndsam och kvalificerad utredning rörande

a) åtgärder för en sådan utformning av det svenska kreditgarantisystemet att detta bättre anpassas till det särskilda krav som ställs vid export till utvecklingsländerna,

b) skapande av möjligheter för svenska investeringar och verksamhet utomlands att uppnå garantier mot förluster på grund av politiska risker,

c) åtgärder för att undanröja sådana inslag i den svenska respektive inom med Sverige i internationella organisationer samarbetande länders handelspolitik som kan vara ägnade att motverka en konstruktiv utvecklingspolitik i fråga om utvecklingsländerna;

F. besluta i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en utredning rörande

möjligheterna att skapa ett beredskapslager av livsmedel för snabbhjälp i katastrofsituationer;

G. med hänsyn till kravet på en snabb ökning av de svenska biståndsinsatserna hemställa att en delegation med parlamentarisk förankring och med företrädare för folkrörelser, näringsliv och Svenska missionsrådet tillsättes med uppgift att fortlöpande och i kontakt med Centralkommittén för svenskt tekniskt bistånd åt mindre utvecklade områden följa den svenska biståndsverksamheten, verka för önskvärd samordning samt förbereda och framlägga förslag till vidgade insatser;

H. hemställa att Kungl. Maj:t även i övrigt beaktar vad i motionen anförts,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Schött* (I: 325) och den andra inom andra kammaren av fru *Lidman-Frostenson* (II: 364), i vilka hemställts, att riksdagen måtte

a) besluta anvisa för år 1961 till de internationella stipendiefonderna ett lika stort bidrag som insamlats till dessa, dock högst 391 000 kronor;

b) såsom Bidrag till internationella stipendiefonder för år 1961 anvisa ett anslag av 391 000 kronor, samt

c) i övrigt beakta vad i motionen anförts,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fru *Segerstedt Wiberg* (I:395) och den andra inom andra kammaren av fru *Johansson m. fl.* (II: 453), i vilka hemställts, att riksdagen måtte räkna upp bidraget till UNICEF för budgetåret 1961/62 från föreslagna 1 520 000 kronor till 1 800 000 kronor,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Wirmark* och *Hellebladh* (I: 399) och den andra inom andra kammaren av fru *Lindskog m. fl.* (II: 454), i vilka hemställts, att riksdagen beslutar uppräknat anslaget för bilateralt bistånd med ytterligare två miljoner kronor, varav en miljon kronor för yngre biträdande experter att anställas av centralkommittén i anslutning till multilaterala experters arbete och en miljon att ställas till centralkommitténs förfogande för mera brådskande biståndsinsatser efter kommitténs prövning,

dels ock en inom andra kammaren av herrar *Nilsson* i Gävle och *Johansson* i Stockholm väckt motion (II: 456), vari hemställts, att riksdagen för sin del beslutar att § 2 i lagen om vapenfria värnpliktiga av den 26 mars 1943 skall erhålla följande ändrade lydelse:

Vapenfri värnpliktig skall uttagas till

- a) sjukvårdstjänst vid krigsmakten eller
- b) tjänstgöring vid luftskyddet
- c) tjänstgöring i uppbyggnadsarbete eller humanitärt hjälparbete i utvecklingsländerna i av Kungl. Maj:t godkända organisationers och hjälporgans regi.

Vapenfri värnpliktig må också, när omständigheterna påkallar sådant, uttagas till eller användas i expeditions-, yrkes- och handräckningstjänst

eller civilt arbete vid krigsmakten eller för civilt arbete utom densamma för statens eller kommuns räkning.

Vapenfri värnpliktig skall vara befriad från att övas i vapens bruk och från att bära vapen eller ammunition.

Beträffande de skäl, som motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, hänvisas till motionerna II: 28, II: 80, II: 143, II: 279, II: 278, II: 288, II: 280, II: 366, II: 363, I: 325, II: 453, II: 454 och II: 456.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 20 900 000 kronor.

Vid ingången av budgetåret 1960/61 fanns totalt 3 699 673 kronor i reservationsmedel, varav dock större delen var genom utfästelser bundna eller eljest disponerade belopp.

Anslagen för budgetåren 1959/60 och 1960/61 ävensom de beräknade utgifterna för budgetåret 1961/62 har sammanförts i följande tablå.

	Budgetåret 1959/60	Budgetåret 1960/61	Budgetåret 1961/62 (förslag)
I. Multilateral verksamhet för tekniskt bistånd	16 900 000	16 900 000	19 000 000
II. Bilateral verksamhet för tekniskt bistånd	2 450 000	2 475 000	10 575 000
III. Övrig internationell hjälpverksamhet	1 525 000	1 525 000	2 025 000
IV. Bidrag till insamlingen »Sverige Hjälper»	—	—	3 000 000
Summa kronor	20 875 000	20 900 000	34 600 000

I. Multilateral verksamhet för tekniskt bistånd

	Budgetåret 1959/60	Budgetåret 1960/61	Budgetåret 1961/62 (förslag)
a) Förenta Nationernas utvidgade verksamhet för tekniskt bistånd (EPTA)	4 670 000	4 670 000	*5 200 000
b) Förenta Nationernas särskilda fond (Specialfonden)	10 880 000	10 880 000	10 880 000
c) Förenta Nationernas barnfond (UNICEF)	1 350 000	1 350 000	1 520 000
d) Anslag till FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation (FAO), till Internationella arbetsorganisationen (ILO) och till Världshälsoorganisationen (WHO) för särskilda ändamål m. m.	—	—	1 400 000
Summa kronor	16 900 000	16 900 000	19 000 000

* Motsvarande 1 miljon dollar.

a—b) *Förenta Nationernas verksamhet för tekniskt bistånd (EPTA) och Specialfonden)*

Till ifrågavarande ändamål har för innevarande budgetår avsetts tillhopa 15 550 000 kronor, varav 4 670 000 kronor för EPTA och 10 880 000 kronor för Specialfonden.

Departementschefen har anfört följande:

»Inom ramen för Förenta Nationernas utvidgade verksamhet för tekniskt bistånd (EPTA) ställes årligen inemot 2 500 experter från olika länder till förfogande som rådgivare på områden av väsentlig betydelse för det mottagande landets ekonomiska och sociala utveckling. Därjämte utdelas ett nästan lika stort antal stipendier till personer i utvecklingsländerna. EPTA har under en mer än tioårig verksamhet stabiliserat sin ställning som ett högt värderat internationellt clearingorgan för kunskaper och erfarenheter, som kan användas i utvecklingens tjänst. Det har emellertid enligt sina statuter inga befogenheter att ge investeringshjälp för demonstrationsprojekt, där experterna kan åskådliggöra hur en viss teknisk eller social process går till. Då detta kändes som en brist av FN:s medlemsstater, beslöt församlingen år 1958 att — likaledes med frivilliga bidrag — inrätta en särskild fond för främjande av utvecklingsländernas egen investeringsverksamhet genom kartläggning av deras naturtillgångar och upprättande av utbildningscentra. Intresset för den särskilda fondens verksamhet har varit stort, inte minst bland utvecklingsländerna, som funnit dess kombination av tekniskt bistånd och kapitalhjälp för inköp av utrustning väl avvägd.

Sverige tillmäter verksamheten i EPTA och Specialfonden stor betydelse och tillhör även de större bidragsgivarna, vare sig man räknar i årliga penningbidrag eller i antalet utsända experter och mottagna stipendiat. Med all sannolikhet kommer anspråken efter hand att öka på Sveriges deltagande i dessa biståndsprogram, och det har riktat uppmärksamheten på frågan om sambandet mellan våra finansiella insatser och personella resurser. Om vårt land skall kunna motsvara dessa anspråk, förutsätter detta dels en rationell organisation för handhavandet inom landet av verksamheten för tekniskt bistånd, dels tillräcklig och kvalificerad personal för de därmed förenade uppgifterna. Behovet av personal gör sig gällande både för administrativa och andra funktioner inom de institutioner, som har direkt befattning med biståndsverksamheten, för expert- och läraruppdrag i utvecklingsländerna och för utbildning och handledning här hemma av stipendiater och kursdeltagare från dessa länder. En utredning av dessa frågor har därför ansetts påkallad, och efter Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallades den 20 maj 1960 särskilda sakkunniga för att utreda de organisatoriska frågorna och möjligheterna till en förstärkning av de personella resurserna för biståndsverksamheten.

Beträffande det svenska bidraget till FN:s utvidgade verksamhet för tekniskt bistånd (EPTA) för nästa budgetår föreslår jag, att under denna post upptages ett belopp av 5 200 000 kronor, motsvarande 1 000 000 dollar, en höjning med drygt 10 procent. Till Specialfonden, där Sveriges bidrag redan ligger högt i förhållande till andra stater, föreslås ett oförändrat anslag av 10 880 000 kronor.»

c) *Förenta Nationernas barnfond (UNICEF)*

Sveriges bidrag till berörda ändamål har under innevarande budgetår uppgått till 1 350 000 kronor.

Departementschefen har anfört följande:

»Sverige har under flera år gjort en aktiv insats i UNICEF och är för närvarande representerat i dess styrelse. På svensk sida har man strävat efter ökad samordning av UNICEF:s hjälpinsatser med FN:s övriga fackorgan i de enskilda länderna. Denna strävan har vunnit ökad förståelse inom organisationen, vilket kommit till uttryck i dess praktiska verksamhet. Jag förordar en uppräknig av anslaget med 170 000 kronor eller cirka 12 procent. Anslaget torde sålunda uppföras i budgeten med ett belopp av 1 520 000 kronor.»

d) *Anslag för särskilda ändamål*

Inom några av Förenta Nationernas fackorgan har önskemål aktualiserats, som främst tar sikte på att förbättra de sociala villkoren i underutvecklade områden. Ansträngningarna att öka näringslivets produktivitet och därmed försörjningsmöjligheterna i sådana områden försvåras nu i stor utsträckning genom att den oskolade arbetskraften ofta och oberäkneligt uteblir från arbetsplatserna på grund av kroppslig svaghet, förorsakad av undernäring, sjukdomar och en låg levnadsstandard överhuvudtaget.

I syfte att underlätta lösningen av arbetsmarknadsfrågor och därmed sammanhängande sociala problem har Internationella arbetsorganisationens (ILO) senaste arbetskonferens, i juni 1960, givit sin anslutning till ett förslag om inrättandet av ett ILO:s studiecentrum för arbetsmarknadsfrågor och socialpolitik. Institutet är avsett att bli ett slags högskola där kurser, seminarier och rundabordskonferenser anordnas med deltagare från arbetsmarknadens partsorganisationer, näringslivet, jordbruket, förvaltningen och forskningen och med tyngdpunkten i arbetet förlagd till de underutvecklade ländernas problem. Institutet skall bygga på en grundfond av 5 miljoner dollar, och medlemsländerna har inbjudits att med frivilliga anslag bidra till etableringen av denna fond.

Undernäringens problem berör både den arbetskraft, som sysselsättes i ett outvecklat näringsliv, och de familjer som måste leva på dess inkomster. FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation (FAO) inledde den 1 juli 1960 en femårig kampanj under mottot »Frihet från hunger». Den förutsätter

en intensifiering av forskningen och undervisningen angående mänsklighetens näringsbehov och möjligheterna att öka produktionen av livsmedel och göra distributionen därav effektivare. Då detta kostar mera pengar än vad FAO:s ordinarie budget kan släppa till, har organisationen vädjat till medlemsnationerna om frivilliga bidrag för ändamålet.

Av sjukdomar, som bryter ner människorna i tropiska länder och gör dem oförmögna att med arbete försörja sig, är malarian den mest spridda. Inom Världshälsovårdsorganisationen (WHO) pågår sedan ett par år en antimalariakampanj, som huvudsakligen finansieras med frivilliga bidrag från medlemsländerna. Tidigare frivilligbidrag är snart uttömda, och organisationen har riktat en förnyad vädjan till medlemsländerna om bidrag för ändamålet.

Departementschefen har anfört följande:

»För Sverige, som har en välorganiserad arbetsmarknad, där arbetskonflikter är sällsynta, och en yrkesskicklig arbetarstam med i stort sett goda arbetshygieniska betingelser, är det naturligt att intressera sig för det projekt, som rekommenderats av Internationella arbetsorganisationen, och bidra till grundfonden för ett arbetsmarknadspolitiskt studiecentrum. Medel för ändamålet bör anvisas, sedan förutsättningarna klarlagts för en nordisk insats för ändamålet. Även »Frihet från hunger»-kampanjen bör kunna påräkna ett positivt gensvar från svensk sida i form av ett bidrag, som anpassas till det program för kampanjen, som håller på att ta form. WHO har som nämnts inlett en tidsbegränsad kampanj med målsättningen att inom fem år få bukt med malarians smittokällor. På en tidigare vädjan om frivilliga bidrag för ändamålet har organisationen från tredje huvudtitelns anslag för internationell hjälp anvisats ett mindre anslag av 100 000 kronor. En förnyad vädjan föreligger nu med anledning av att kampanjens ekonomiska tillgångar beräknas vara uttömda med utgången av år 1961. Världshälsovårdsorganisationen sammanträder till årskonferens våren 1961 för att uppgöra sitt arbetsprogram för 1962. Tillräckliga medel bör reserveras för att möta de anspråk, som kan bli följden av konferensens ställningstaganden eller rekommendationer och de åtaganden som i samband därmed kan anses påkallade från svensk sida.

För de ovannämnda tre ändamålen beräknar jag ett belopp av 1,4 miljon kronor, att fördelas mellan dem med hänsyn till de ännu inte helt preciserade förutsättningarna. Jag föreslår alltså, att under denna post upptages ett belopp av 1 400 000 kronor.»

II. Bilateral verksamhet för tekniskt bistånd

	Budgetåret 1959/60	Budgetåret 1960/61	Budgetåret 1961/62 (förslag)
a) Fältprojekt i utvecklingsländer jämte kurser och annan utbildning i Sverige	1 750 000	1 750 000	9 075 000

	Budgetåret 1959/60	Budgetåret 1960/61	Budgetåret 1961/62 (förslag)
b) Stipendier	400 000	400 000	800 000
c) Administrationen (Svenska in- stitutet och Centralkommittén)	*300 000	*325 000	700 000
Summa kronor	2 450 000	2 475 000	10 575 000

* Dessa belopp hänför sig uteslutande till administrationen av den multilaterala verksamheten. Administrationen av det bilaterala programmet bekostas under ifrågavarande budgetår av anslaget till Centralkommitténs allmänna verksamhet.

a—b) *Fältprojekt i utvecklingsländer. Kurser och annan utbildning i Sverige. Stipendier.*

Till ifrågavarande ändamål har innevarande budgetår avsetts 1 750 000 kronor.

Centralkommittén för svenskt tekniskt bistånd driver för närvarande med statsmedel dels en svensk-pakistansk yrkesskola i Karachi, dels ett svensk-etiopiskt byggnadstekniskt institut i Addis Abeba. Vidare har Centralkommittén under 1959/60 i samarbete med FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation (FAO) med statsmedel finansierat en växtförädlingskurs i Lund och Svalöv. Därjämte har förberedelser igångsatts på ett internationellt fysikseminarium i Uppsala och viss elektroteknisk utrustning lämnats till Pakistan. Under innevarande budgetår bestrides dessutom kostnaderna för två svenska instruktionsskötorskor för hälsovårdsarbeten i Ghana och en expert i huslig ekonomi i Etiopien, där Centralkommittén med insamlingsmedel driver ett barnsjukhus vid sidan om det förut nämnda byggnadsinstitutet. Likaledes finansieras av insamlingsmedel ett familjeplaneringsprojekt på Ceylon.

Centralkommittén har — huvudsakligen på grundval av förslag, som framlagts i ett betänkande »Sverige Hjälper — ett handlingsprogram», begärt bidrag av statsmedel med 11 692 000 kronor, varav för nya biståndsinsatser i runt tal 6 miljoner kronor.

Centralkommittén föreslår en fortsatt biståndsverksamhet, som liksom hittills innefattar dels fältprojekt med huvudsaklig inriktning på praktisk yrkesutbildning, hälso- och sjukvård samt familjeplanering, dels även kurser och stipendieverksamhet. Vad beträffar den geografiska fördelningen av sådana insatser eftersträvas en regional koncentration av verksamheten och därmed i möjligaste mån en samordning och samverkan mellan de enskilda svenska projekten samt mellan dessa och annan internationell biståndsverksamhet inom regionen. Centralkommittén framlägger sitt förslag rörande biståndsverksamhetens omfattning under budgetåret 1961/62 under förutsättning, att kommittén såvitt möjligt redan under innevarande budgetår skall kunna företaga de erforderliga förberedelserna för att den vidgade verksamheten måtte kunna igångsättas snarast möjligt efter budgetårsskiftet.

Kostnaderna under 1961/62 för fortsättande av nuvarande projekt i oförändrad omfattning uppskattar Centralkommittén till 2 814 000 kronor. Centralkommittén förordar samtidigt en avsevärd utvidgning av den nu bedrivna verksamheten i Etiopien, Pakistan och på Ceylon och av den därmed förknippade stipendieverksamheten. Man tänker sig, att forsknings- och materialprovningsavdelningen vid byggnadsinstitutet i Addis Abeba skall få en större verksamhetsradie och utsträcka sin service även till angränsande delar av Östafrika och att i samband därmed genom stipendier skall öppnas vissa studiemöjligheter på byggnadsområdet i Sverige. Verksamheten vid byggnadsinstitutet skulle enligt detta förslag bedrivas i nära samarbete med FN:s ekonomiska Afrika-kommission, som har sitt säte i Addis Abeba, och samordnas med FN:s »Low-cost housing program». Även för yrkesskolan i Karachi föreslås en utbyggnad. Nya yrkesavdelningar för mekaniker, reparatörer och el-installatörer ingår i programmet samt, för att underlätta elevernas inträde i förvärvslivet, en småindustri-konsulent och en lånefond för småföretagsetablering. Vad beträffar familjeplaneringsverksamheten på Ceylon tänker sig Centralkommittén möjligheten av att vidga verksamhetsräjongen med ytterligare några byområden. Kostnaderna för utbyggnad av nuvarande verksamhetsgrenar kalkylerar Centralkommittén till i runt tal 2,1 miljoner kronor.

Slutligen föreslår Centralkommittén vissa nya biståndsinsatser. I Asien förordar kommittén bl. a. en ny yrkesskola i Chittagong i Pakistan, en familjeplaneringsinsats i samma land, ett småindustriinstitut i Indien och ett tekniskt institut i Iran. I Afrika förordas bistånd till Nigeria och Liberia i form av yrkeslärarutbildning i det förra landet och en yrkesskola i det senare. I Sverige vill kommittén förlägga en ny kurs för förmans- och yrkeslärarutbildning till Kockums verkstadsskola, Malmö, och utdela stipendier till förslagsvis tio personer från utvecklingsländerna, som kan vilja studera vid det internationella ekonomiska forskningscentrum, som torde komma att upprättas vid Stockholms universitet.

Överhuvudtaget har stipendiefrågorna intagit en alltmera framskjuten plats i planerna på vidgade svenska hjälpinsatser för utvecklingsländerna. Sveriges förenade studentkårer omhändertar sedan flera år med hjälp av statsmedel en grupp indonesiska studenter, som idkar högskolestudier i Sverige. Även från nya länder i Afrika kan stipendiater väntas, sedan Sverige i samband med självständighetsdagen för vissa afrikanska länder erbjudit dem stipendiegåvor. Så har skett med Somali, Congo och Nigeria.

Till Kungl. Maj:t har ingivits ett par framställningar om anslag för upprättande av ett internationellt universitet i Stockholm eller Lund, varvid början skulle göras med en studiegång, där samhällsvetenskaperna ställes i centrum.

Departementschefen har anfört följande:

»Det starka intresset för en ökad svensk direktinsats för utvecklingslän-

derna präglar de många förslag till utformning av denna insats, som berörts i den lämnade redovisningen. Budgetåret 1959/60 förstärktes anslagen till FN:s biståndsverksamhet högst betydligt. En motsvarande förstärkning av det bistånd, som lämnas direkt från Sverige till annat land, bör nu komma till stånd. I detta syfte förordas under förevarande punkt en uppräknings av anslaget till bilateral verksamhet, som bör ge utrymme för en väsentligt ökad aktivitet. Valet av objekten för denna aktivitet är mindre lätt att göra. Centralkommittén för tekniskt bistånd har helt allmänt gett uttryck för den meningen, att man främst bör inrikta sig på att verka för praktisk yrkesutbildning, teknisk skolning, förbättrad hälsovård och ökad upplysning om familjeplanering. Remissinstanserna delar denna uppfattning, och för egen del ansluter jag mig till samma mening.

På yrkesskoleområdet har Centralkommittén redan förvärvat värdefulla erfarenheter, som bör kunna underlätta vidgade insatser för en yrkesundervisning, till tjänst för näringslivet i utvecklingsländer. Även familjeplaneringsprojektet på Ceylon har varit lärorikt. En formell framställning från Pakistans regering om svenskt bistånd med familjeplanering föreligger och bör tillmätas hög prioritet. Till yrkesutbildning bör här även räknas utbildning av förvaltningstjänstemän och samhällsplanerare för nya stater, som befinner sig i uppbyggnadsskedet. Det förslag, som nyligen framkommit om universitetsutbildning i Sverige för grupper av sådana personer från utvecklingsländerna, har inte hunnit genomarbetas med hänsyn till förutsättningarna att sätta dem i verket. Ej heller är målsättningen fullt klar. Bland annat kan nämnas, att från norskt håll framförts liknande, ehuru i centrala punkter avvikande förslag och att Nordiska rådets presidium uttalat sig för gemensamma insatser inom det tekniska biståndets ram. Inte minst det sistnämnda gör det angeläget, att riksdagen inte låser de medel, som kan komma att beviljas till bilateral verksamhet, vid vissa bestämda projekt. Till skillnad från den multilaterala hjälpen, som för svenskt vidkommande endast innebär anslagsutbetalning till vederbörande internationella organ, är det bilaterala biståndet beroende av det intresse som ett presumtvt mottagarland visar för svenska förslag och — eftersom bistånd av detta slag ofta baseras på en halvering av kostnaderna i avtal mellan givar- och mottagarland — beroende av hur raskt man kan förhandla sig fram till en hållfast överenskommelse. Bilaterala projekt är vidare avhängiga av tillgången på experter — lärare, läkare etc. — som kan leda arbetet ute på fältet samt av personal i Sverige med erfarenhet av förhandlings-, planläggnings- och rekryteringsarbete. I insikt härom förordas också senare under punkt c) en förstärkning av anslaget till Centralkommitténs administration.

Överhuvudtaget får de olika förslag till biståndsinsatser, som framförts från Centralkommittén och andra håll vägas sinsemellan och prioriteras såsom arbetsobjekt under nästa budgetår med hänsyn till hur långt förberedelsearbetet hinner och hur angelägna de framstår i förhållande till varand-

ra. Det torde därvid få ankomma på Centralkommittén, på den tidigare nämnda utredningen om det tekniska biståndets administration och på andra sakkunniga, som kan komma att anlitas, att råda Kungl. Maj:t vid fördelningen av anslaget till bilaterala insatser. Härmed förordas, att anslaget under punkterna a) och b) uppföres med ett belopp av sammanlagt 9 875 000 kronor.»

c) *Administrationn av det tekniska biståndet*

De praktiska arbetsuppgifterna i samband med den internationella hjälpen handlägges f. n. till största delen av Svenska institutets avdelning för tekniskt bistånd, som tillika är sekretariat för Centralkommittén. I dess uppgifter ingår rekrytering av experter och omhändertagande av stipendiater för FN:s och de internationella fackorganens räkning och anordnande av internationella seminarier i Sverige av biståndskaraktär. För detta arbete har ett statsbidrag utgått, som innevarande budgetår utgör 325 000 kronor. Kostnaderna för Centralkommitténs arbete avseende den bilaterala verksamheten har bestritts med medel ur det allmänna anslaget till kommitténs verksamhet och har för detta budgetår beräknats till omkring 170 000 kronor, i vilket belopp även ingår kostnaderna för Centralkommitténs upplysningsarbete.

Departementschefen har anfört följande:

»Som jag tidigare nämnt har under 1960 tillsatts en utredning med uppdrag att granska administrationen av Sveriges insatser i det tekniska biståndet och föreslå rationaliseringar av denna administration. Utan att föregripa utredningen och de förslag den kan komma med, bör dock anslag utgå till nu ofrånkomliga personalförstärkningar. Arbetet med den multilaterala biståndsverksamheten har inte undergått några större förändringar under senaste budgetår, även om antalet omhändertagna stipendiater efter hand stiger. Någon personalökning av denna anledning är därför knappast erforderlig för närvarande.

Däremot står det bilaterala tekniska biståndet nu inför en avsevärd utbyggnad. Såsom framgått av punkterna a) och b) föreslås för den bilaterala verksamheten en anslagshöjning, som kan inrymma många nya ändamål, vilkas närmare projektering och planläggning kräver mycket och omsorgsfullt förberedelsearbete. Tidigare erfarenheter av biståndsprojekt på tvåpartsbas visar, att den nödvändiga planeringen ofta tar längre tid än beräknat både på grund av förvaltningsmässiga olikheter mellan länderna i handläggningen av ärendena och på grund av ansträngda personella resurser. Centralkommitténs sekretariat måste därför rustas väl för de nya anspråk, som ställes på detsamma, och för att inte bli en flaskhals som inte snabbt nog släpper igenom förverkligandet av angelägna biståndsprojekt. Centralkommittén har själv beräknat, att kommittén skall kunna bemästra de nya uppgifter, som den för fram i sin anslagsframställning, om dess ut-

gifter för administration tillåtes öka (från omkring 170 000 kronor) till 490 000 kronor. Mot bakgrund av att Centralkommitténs förslag till utbyggnad av administrationen baserar sig på en statlig medelsanvisning till det bilaterala biståndsprogrammet, som är högre än den jag funnit mig kunna förorda, samt att utformningen av administrationen av det tekniska biståndet är under utredning, anser jag mig för närvarande böra föreslå en till 350 000 kronor ökad medelsanvisning för detta ändamål. Tillsammans med de 350 000 kronor, som erfordras för fullgörande av de multilaterala arbetsuppgifterna, kommer därmed anslaget till administration av tekniskt bistånd att uppgå till totalt 700 000 kronor mot nuvarande 495 000 kronor. Jag hemställer, att detta belopp måtte uppföras i budgeten. Det torde vidare få ankomma på Kungl. Maj:t att efter utredningsarbetets avslutande i vad avser administrationen av det svenska biståndsprogrammet ompröva administrationsbidragets storlek samt företa den erforderliga omfördelningen inom anslagsposten till bilateral verksamhet för tekniskt bistånd.»

III. Övrig internationell hjälpverksamhet

	Budgetåret 1959/60	Budgetåret 1960/61	Budgetåret 1961/62 (förslag)
a) Flyktinghjälp	1 515 000	1 515 000	1 515 000
b) Katastrofhjälp och andra tillfälliga ändamål	—	—	500 000
c) Arvodet till ledamöter i vissa nämnder och kommittéer	10 000	10 000	10 000
Summa kronor	1 525 000	1 525 000	2 025 000

a) Flyktinghjälp

Under posten flyktinghjälp bör enligt departementschefen upptagas ett oförändrat belopp av 1 515 000 kronor, varav till FN:s flyktingkommissarie 600 000 kronor, till FN:s hjälporgan för Palestina-flyktingar (UNRWA) 300 000 kronor samt till annan flyktinghjälp 200 000 kronor. Till Mellanstatliga kommittén för europeisk migration, ICEM, som ombesörjer emigrant- och vissa flyktingtransporter från Europa, betalar Sverige ett administrationsbidrag, som för nästa budgetår beräknas uppgå till 415 000 kronor. Då en omprövning av Sveriges medlemskap i ICEM kan komma att aktualiseras under nästa budgetår, är det enligt departementschefen tänkbart att vissa medel på denna anslagspost kan komma att frigöras. De bör i så fall disponeras för en verksamhet, som kommer flyktingarna mera direkt till godo.

b) Katastrofhjälp och andra tillfälliga ändamål

Reservationsmedlen under denna post, som vid utgången av budgetåret 1959/60 uppgick till 583 105 kronor, är avsedda att räcka jämväl för inne-

varande budgetår, då inget särskilt belopp för ändamålet har uppförts i staten.

Svårigheten att beräkna anslag för oförutsedda ting är enligt departementschefen särskilt accentuerad när det gäller katastrofhjälp. Under vissa år har katastrofer inträffat tätt och medlen under denna post nästan helt tagits i anspråk, medan andra år reservationsmedel kunnat noteras vid budgetårets slut. Under innevarande budgetår har bidrag utbetalats till bland annat det cyklonskadade Östpakistan. Då sannolikheten talar för att tillgängliga medel har decimerats betydligt vid slutet av detta budgetår, förordar departementschefen, att ett anslag för katastrofhjälp och andra tillfälliga ändamål ånyo uppföres på budgeten och att anslaget beräknas till 500 000 kronor.

c) Arvoden till ledamöter i vissa nämnder och kommittéer

Departementschefen hemställer, att ett oförändrat belopp av 10 000 kronor uppföres under denna post.

IV. Bidrag till insamlingen »Sverige Hjälper»

Centralkommittén har hemställt om ett statsanslag, motsvarande minst vad som inflyter av frivilliga bidrag till en av Centralkommittén anordnad »Sverige Hjälper»-insamling med början 1961, dock med en maximering av det statliga bidraget till 6 miljoner kronor. Avsikten med nämnda insamling är att erhålla medel för att under ytterligare en femårsperiod fullgöra åtagandena beträffande barnsjukhuset i Etiopien och familjeplaneringsprojektet på Ceylon. Därjämte hoppas kommittén att med insamlingsmedel kunna finansiera dels vissa sociala och hälsovårdande åtgärder i anknytning till de med statsmedel bekostade biståndsprojekten, dels ytterligare en yrkesskola i lämpligt land, dels även svenska biståndsinsatser av brådskande karaktär. Centralkommittén anser, att ett statligt bidrag till »Sverige Hjälper»-insamlingen, som motsvarar de på frivillig väg insamlade bidragen, i hög grad skulle stimulera insamlingsaktionen och samtidigt skapa säkra ekonomiska garantier för den verksamhet, till vars förmån actionen äger rum.

Departementschefen har anfört följande:

»Den insamlingskampanj, som Centralkommittén avser att starta på nyåret 1961, utgör en upprepning av den 'Sverige Hjälper'-insamling, som under kalenderåren 1955—1956 inbringade ca 3 miljoner kronor till Centralkommitténs biståndsverksamhet. Bakom insamlingsaktioner av detta slag står uppfattningen, att hjälpen till sämre lottade länder inte bara är en fråga, som bör lösas via statsbudgeten, utan en angelägenhet som behöver förankras även hos folket självt genom tillfällen till frivilliga personliga insatser. Då jag delar den meningen, att ett statligt bidrag, som motsvarar det belopp insamlingen inbringar, kan få en viss stimulerande effekt på in-

samlingsresultatet, tillstyrker jag i princip det av Centralkommittén förordade förfarandet, att staten tillskjuter lika mycket — med angiven maximering — som insamlingen kan komma att ge. Vilket slutbelopp, som den blivande 'Sverige Hjälp'-insamlingen kan uppnå, är emellertid svårt att bedöma för närvarande med hänsyn till de stora insamlingsaktioner, som nyligen ägt rum i regi av Landsorganisationen, Tjänstemännens centralorganisation, Kooperativa förbundet, missionen m. fl. Av tidigare erfarenheter att döma torde det vara tillräckligt, om staten för det närmaste budgetåret reserverar ett mot insamlingsresultatet svarande belopp av högst 3 miljoner kronor att av Centralkommittén i samråd med Kungl. Maj:t användas i insamlingens syfte.

Jag får alltså föreslå, att 3 miljoner kronor för nämnda ändamål måtte upptagas för budgetåret 1961/62.

I den mån utgifterna under delposterna I—III visar sig inte komma att överensstämma med beräknade belopp, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att företaga en utjämning mellan utgiftsposterna inom ramen för disponibla medel.»

Utskottet

Under de senaste åren har en påtaglig ökning skett av de svenska bidragen till framför allt Förenta Nationernas verksamhet. I statsverkspropositionen föreslås nu en anslagshöjning med sammanlagt 13 700 000 kronor. Av höjningen avses ca 2 000 000 kronor skola användas till ökning av Sveriges bidrag till Förenta Nationernas biståndsverksamhet och återstoden drygt 11 000 000 kronor till en utvidgning av de svenska direktinsatserna för teknisk hjälp till utvecklingsländerna. Den föreslagna höjningen av medelsanvisningen till olika biståndssändamål är att välkomna därför att därigenom skapas ökade möjligheter för Sverige att aktivt medverka i strävandena att minska den existerande klyftan mellan rika och fattiga länder.

De samlade svenska biståndsinsatserna böra enligt motionerna I: 67 och II: 80 planeras så, att de inom rimlig tid motsvara 1 % av nationalinkomsten samt att Sverige i det internationella samarbetet bör verka för att även andra länder avsätta en sådan andel av nationalinkomsten för bistånd till utvecklingsländerna. I en av Förenta Nationernas generalförsamling hösten 1960 antagen resolution, för vilken Sverige röstade, uttalas en förhoppning om att internationellt bistånd och kapital skola väsentligt ökas till att snarast möjligt motsvara ungefärligen 1 % av de ekonomiskt utvecklade ländernas sammanlagda nationalinkomst. Utskottet delar denna förhoppning och finner det naturligt, att Sverige fortsätter att verka för dess infriande.

Givetvis måste en ökning av de svenska insatserna ske stegvis efter en omsorgsfull prövning av de projekt, för vilka Sverige engagerar sig, och i takt med förstärkningen av de personella resurserna och den administrativa kapaciteten på detta område. Men förverkligandet av ett konkret program

för en väsentlig utökning av Sveriges bidrag till den internationella biståndsverksamheten bör ingå som ett betydelsefullt inslag i de kommande årens allmänna politik. Den faktiska innebörden av ett sådant program blir en något fördröjd takt i standardstegringen i vårt land. Ökningen av biståndsverksamheten bör emellertid framstå som ett naturligt uttryck för att solidaritetskänslan förmår sträcka sig utöver de nationella gränserna.

Till den värdefulla tekniska biståndsverksamhet, som utföres av Förenta Nationerna genom de med frivilliga bidrag från staterna finansierade EPTA och Specialfonden, har Kungl. Maj:t för nästa budgetår föreslagit en höjning av medelsanvisningen med 530 000 kronor, vilket belopp i sin helhet avses att tillföras EPTA. Utskottet vill erinra om att det svenska bidraget till denna del av Förenta Nationernas tekniska biståndsverksamhet icke ökats sedan budgetåret 1959/60, då i stället ett kraftigt initialstöd lämnades till Specialfonden med 10 880 000 kronor. Med sistnämnda belopp, som bibehålls för innevarande budgetår och föreslås utgå oförändrat för nästa budgetår, är Sverige enligt vad utskottet inhämtat det fjärde största bidragslandet av 86 bidragsgivare till Specialfonden. I motionerna I: 67 och II: 80 samt I: 306 och II: 363 yrkas, att förevarande bidrag till EPTA och Specialfonden fördubblas respektive ökas med 10 000 000 kronor. Såsom motivering härför hänvisas i förstnämnda båda motioner till det i samma motioner angivna önskemålet om ökning av biståndet i förhållande till nationalinkomsten, medan i de båda senare motionerna anföres att en Förenta Nationernas resolution i december 1960 rekommenderar en ökning av bidragen i syfte att snarast söka bringa EPTA:s och Specialfondens gemensamma resurser upp till ett belopp av 150 miljoner dollar. Utskottet finner starka skäl tala för att ett väsentligt vidgat svenskt bidrag i stor utsträckning bör sättas in inom ramen för Förenta Nationernas verksamhet. Specialfonden har hittills visat sig kunna väl motsvara de förhoppningar, som knötos till dess upprättande. Ett beslut om ett svenskt bidrag som, relativt sett, är påtagligt högre än vad andra länder varit beredda att anslå till EPTA och Specialfonden, måste emellertid föregås av en noggrann prövning och ingående diskussioner med Förenta Nationernas berörda organ. När det gäller EPTA tillkommer den omständigheten, att ett kraftigt ökat svenskt bidrag sannolikt kommer att leda till ökade krav på personella insatser från Sveriges sida. Utskottet, som anser en ökning av de båda organens resurser önskvärd och som förutsätter att Kungl. Maj:t för budgetåret 1962/63 överväger en höjning av det svenska bidraget på detta område, är icke berett att nu tillstyrka motionerna I: 67 och II: 80 samt I: 306 och II: 363 i här berörda delar.

I anledning av den i motionerna I: 306 och II: 363 samt I: 395 och II: 453 föreslagna uppräknigen av bidraget till Förenta Nationernas barnfond (UNICEF) med 280 000 kronor utöver Kungl. Maj:ts förslag vill utskottet understryka önskvärdheten av fortsatt starkt svenskt stöd till de betydelse-

fulla hjälpinsatser, som utföras av detta Förenta Nationernas organ. Efter den 20-procentiga anslagshöjning, som genomfördes budgetåret 1959/60, utgör Sveriges bidrag till UNICEF för närvarande 1 350 000 kronor. För nästa budgetår har i statsverkspropositionen föreslagits en 12-procentig höjning genom en uppräknig av bidraget till 1 520 000 kronor. Det har bl. a. motionsvis framhållits, att trots denna ökning det svenska bidraget till UNICEF i förhållande till kvoten i fråga om bidrag till vissa andra av Förenta Nationernas hjälporgan ligger på en lägre nivå. Med hänsyn härtill och till andra starka humanitära skäl, bl. a. det rådande nödläget i Kongo, som kunna åberopas för ytterligare stöd åt barnfonden, vill utskottet i enlighet med yrkandet i förenämnda motioner tillstyrka, att bidraget uppräknas med 280 000 kronor.

Efter den avsevärda ökning av bidragen till den multilaterala biståndsverksamheten, som skett sedan budgetåret 1959/60, framstår det som välmotiverat, att den största delen av den för nästa budgetår föreslagna anslagshöjningen är avsedd att förstärka Sveriges direkta bistånd till utvecklingsländerna. Uppräkningen av anslaget till bilateral verksamhet medför, att möjligheter skapas att verkställa angelägna biståndsåtgärder i anslutning till de förslag och anslagsäskanden, som framförts av Centralkommittén för svenskt tekniskt bistånd på grundval av de i dess utredning »Sverige hjälper — ett handlingsprogram» gjorda rekommendationerna om en utbyggnad av den direkta svenska hjälpen. Utan att vilja yrka på någon lösning av de för den bilaterala verksamheten föreslagna medlen till vissa bestämda ändamål anser utskottet i likhet med departementschefen, att hjälpen främst bör inriktas på praktisk yrkesutbildning, teknisk skolning, förbättrad hälsovård och ökad upplysning om familjeplanering. Utskottet anser därjämte det vara särskilt önskvärt, att hög prioritet tillmätes bistånd på familjeplaneringens område, som synes väl ägnat för bilaterala åtgärder och där Sverige torde äga särskilt goda förutsättningar att göra en insats. Det förutsättes därför, att inom ramen för anslaget erforderliga medel komma att ställas till förfogande för den planerade utvidgningen av Centralkommitténs pågående familjeplaneringsprojekt på Ceylon samt för en biståndsaktion på detta område i Pakistan på grundval av den framställning därom, som föreligger från detta lands regering.

Beträffande de i motionerna I: 67 och II: 306 och II: 363 gjorda yrkandena att någon maximering ej skall göras beträffande statsbidraget till insamlingen »Sverige Hjälper», vill utskottet taga fasta på departementschefens principiella tillstyrkande av att staten tillskjuter lika mycket som insamlingen kan komma att ge. Eftersom insamlingen numera nått 5 000 000 kronor, torde de beräkningar, som föranlett Kungl. Maj:ts förslag att för nästa budgetår upplaga 3 000 000 kronor böra revideras uppåt. Utskottet föreslår, att, med bibehållande av principen att det statliga bidraget skall

2 — Bihang till riksdagens protokoll 1961. 6 saml. Nr 128

motsvara det belopp insamlingen inbringrar, för budgetåret 1961/62 8 000 000 kronor anvisas för ifrågavarande ändamål. Utskottet förutsätter, att, om insamlingen skulle överskrida detta belopp, Kungl. Maj:t framlägger förslag om kompletterande anslag på tilläggsstat.

Motionerna I: 306 och II: 363 samt I: 399 och II: 454 innebära en uppräkning av medlen till bilateralt bistånd med 1 500 000 kronor respektive 1 000 000 kronor för utsändande av yngre experter i anslutning till de för Förenta Nationernas biståndsverksamhet anlitade experternas arbete. Utskottet, som ansluter sig till vad i nämnda motioner framhållits angående det stora värde ur olika synpunkter av en bilateral insats i form av att biträdande experter ställas till förfogande för en förstärkning av den multilaterala verksamheten genom Förenta Nationerna och dess organ, vill erinra om att utsändandet av sådana experter av utredningen »Sverige Hjälper» tillmätts hög prioritet. Det tillhör sålunda de projekt, som i enlighet med vad tidigare anförts bli föremål för övervägande, när det bilaterala biståndsprogrammet för 1961/62 skall verkställas.

Utskottet vill i detta sammanhang erinra om det samband, som när det gäller tekniskt bistånd föreligger mellan ökade finansiella insatser och tillgången på personella resurser. Utsändande av biträdande experter av mera betydande omfattning skulle ställa avsevärda anspråk på kvalificerad personal och skulle vidare kräva en utbyggnad av det organ, som har att rekrytera experterna. Förslag till en dylik utbyggnad ingår i det betänkande angående ett nytt centralt organ för den svenska biståndsverksamheten, som nyligen framlagts av den av Kungl. Maj:t den 20 maj 1960 tillkallade s. k. Administrationsutredningen. Efter slutförande av pågående remissbehandling avser regeringen, enligt vad utskottet inhämtat, att taga ställning till förslaget i sådan tid, att proposition kan föreläggas årets höstriksdag i syfte att möjliggöra att ett nytt organ för biståndet till utvecklingsländerna skall kunna begynna sin verksamhet i början av år 1962. Utskottet förutsätter att, inom ramen för kvarstående disponibla medel och det föreslagna beloppet till bilateral verksamhet, medel anvisas, i den omfattning det visar sig vara praktiskt möjligt, för rekrytering av sådana experter redan under nästa budgetår. Av det anförda följer, att utskottet avstyrker motionerna I: 306 och II: 363 samt I: 399 och II: 454, såvitt nu är i fråga.

Till studenternas internationella stipendiefonder föreslås i motionerna I: 325 och II: 364 skola anvisas 391 000 kronor, motsvarande för ändamålet frivilligt insamlade belopp. Under hänvisning till att i statsverkspropositionen upptagits ett till 800 000 kronor förhöjt belopp för stipendier samt till det statsbidrag, som sedan flera år utgått till Sveriges Förenade Studentkårer för stipendier åt indonesiska studenter, anser sig utskottet ej kunna tillstyrka ifrågavarande båda motioner.

Beträffande den i motionerna I: 67 och II: 80 samt I: 306 och II: 363 förordade medelsanvisningen för vidgat hälsovårdsprogram i Etiopien med

särskild inriktning på spetälskebekämpningen samt för bidrag till Föreningen Rädda barnens insamling för spetälska må erinras om att medel för förstnämnda ändamål avses ställas till förfogande av medel från insamlingen »Sverige Hjälper» samt att Rädda barnens insamling för spetälska redan uppgår till över 12 000 000 kronor. Tillräckliga medel torde således komma att stå till förfogande för den verksamhet på detta område, som det är praktiskt möjligt att genomföra i varje fall under nästa budgetår. Med hänvisning härtill avstyrkas motionerna.

I motionerna I: 306 och II: 363 föreslås en höjning av medlen till bilateral verksamhet för tekniskt bistånd genom att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att ställa upp till 2 500 000 kronor till förfogande för de svenska missionernas i f. d. Belgiska Kongo skolor och sjukvård för att förhindra en begränsning av nämnda verksamhet för den händelse hittills utgående bidrag från belgiska staten helt eller delvis skulle utebli. Även i motionerna I: 399 och II: 454 föreslås en höjning av nyssnämnda anslag, nämligen med 1 000 000 kronor att ställas till Centralkommitténs förfogande för brådsakande biståndsinsatser i syfte att ersätta bortfall i det ekonomiska stödet till missionens sociala verksamhet i vissa afrikanska länder. I motionerna I: 67 och II: 80 slutligen förordas att, i den mån det befinnes lämpligt att statsstöd lämnas till den svenska missionens biståndsinsatser i utvecklingsländerna, härför för budgetåret 1961/62 erforderliga medel upptagas i förslag om tilläggsanslag.

Genom i Sverige insamlade frivilliga medel har missionen sedan gammalt bedrivit en omfattande och uppskattad hjälpverksamhet i bl. a. Afrika. Med hänsyn till utvecklingen i utvecklingsländerna och särskilt med tanke på de i f. d. Belgiska Kongo rådande förhållandena, är det svårt att för närvarande med säkerhet bedöma förutsättningarna för missionens fortsatta verksamhet där och behovet av svenska bidrag bl. a. som ersättning för bortfallet av tidigare direkt stöd från vederbörande land. Av vikt i samband med frågan om höjningar av medelsanvisningen för bilateral teknisk biståndsverksamhet i syfte att ställa medel till förfogande för missionens biståndsinsatser är även att få fastställt avgränsningen mellan tekniskt och humanitärt bistånd och förutsättningarna för en samverkan mellan dessa hjälpformer. Dessa frågor äro för närvarande föremål för prövning; utskottet får därom hänvisa till vad här nedan i annat sammanhang anföres.

Enligt utskottets mening är det synnerligen angeläget, att den av missionsorganisationerna bedrivna verksamheten i görlig mån uppehålls. I avvaktan emellertid på att ökad klarhet vinnes om förutsättningarna för missionens fortsatta verksamhet särskilt i f. d. Belgiska Kongo och på de slutsatser, som nyssnämnda utredning leder fram till, anser sig utskottet icke kunna tillstyrka de i motionerna föreslagna medelsanvisningarna. Utskottet förutsätter dock, att om det skulle framkomma bidragsändamål på

ifrågavarande område, för vilka missionen anser statligt stöd särskilt påkallat och som uppfylla kriterierna på tekniskt bistånd i vanlig ordning, möjlighet att erhålla bidrag från Centralkommittén står till buds genom de av staten tillskjutna medlen från insamlingen »Sverige Hjälper». Såsom av det föregående framgår har utskottet tillstyrkt, att statsbidraget härför i princip skall höjas i paritet med insamlingsbeloppet.

I detta sammanhang vill utskottet med anledning av motionerna I: 184 och II: 288 erinra om riksdagens uttalande förra året (statsutskottets utlåtande nr 47), att något hinder för att den svenska missionen utnyttjas för förmedling av framställningar, stipendieansökningar m. m. på här ifrågavarande områden i princip icke föreligger. Motionerna i denna del torde alltså icke böra föranleda någon riksdagens åtgärd.

Det i motionen II: 456 gjorda yrkandet om ändring i värnpliktslagen avstyrkes.

Genom den breda och representativa sammansättningen av Centralkommittén och U-beredningen anser utskottet de syften vara tillgodosedda, som ligga bakom de i motionerna I: 181 och II: 278, I: 184 och II: 288, I: 304 och II: 366 samt I: 306 och II: 363 framförda förslagen angående samordning av biståndsverksamheten, bland annat genom tillsättande av en delegation med parlamentarisk förankring och med företrädare för folkrörelser, näringsliv och Svenska missionsrådet såsom kontaktorgan med Centralkommittén i biståndsfrågor samt angående närmare samarbete mellan Centralkommittén och Svenska missionsrådet. Ifrågavarande motioner, såvitt nu är i fråga, torde icke böra föranleda någon riksdagens åtgärd.

Med anledning av väckta motioner med yrkanden om utredningar och åtgärder i skilda hänseenden vill utskottet erinra om följande.

Med tanke på det stora och positiva intresset för vidgat svenskt bistånd till utvecklingsländerna tillsattes den 10 februari 1961 en särskild beredning på regeringsplanet med företrädare för olika sakkunskap och intresseområden ur näringslivet, folkrörelserna, missionen etc. Denna beredning för internationella biståndsfrågor (U-beredningen) har till uppgift att vara en rådgivande grupp till regeringen i frågor av principiell karaktär rörande den svenska biståndsverksamhetens utformning, avvägning och samordning.

I anslutning till beredningen, som inledde sitt arbete den 3 mars, komma arbetsgrupper att få hand om sådana stora och viktiga problemkomplex, som kräva särskild penetration. Två dylika grupper ha redan tillsatts. Den ena skall behandla de principiella och praktiska utbildningsfrågorna vid en vidgad svensk insats för utvecklingsländerna. En annan arbetsgrupp, där missionen och andra privata hjälporganisationer äro särskilt företrädande, har till uppgift att definiera och klarlägga avgränsningen mellan humanitärt och tekniskt bistånd och undersöka möjligheterna av en närmare samverkan mellan dessa hjälpformer.

En särskild arbetsgrupp skall även, enligt vad utskottet inhämtat, till sättas för en genomgång av nuvarande och andra tänkbara statliga åtgärder på det ekonomiska och handelspolitiska området med sikte på att förbättra utvecklingsländernas avsättningsmöjligheter och underlätta för dem att på kommersiell basis erhålla kapital och krediter. Till de problem, som därvid bli aktuella, höra även frågorna om exportkreditgarantier, investeringsskydd och skattetekniska åtgärder.

I anslutning till en av Nordiska Rådet den 22 februari 1961 antagen rekommendation har en nordisk ministerkommitté tillsatts och påbörjat sitt arbete. Kommittén har till uppgift att tjäna som kontaktorgan för dryftande och framläggande av förslag om konkreta samarbetsuppgifter, i vad gäller stöd åt utvecklingsländerna från de nordiska ländernas sida.

Efter avgivandet av sitt ovannämnda betänkande angående den svenska utvecklingshjälpens organisation har Administrationsutredningen övergått till den andra huvuddelen av sitt uppdrag, nämligen frågorna om att underlätta rekryteringen av svenska experter för utlandstjänst i det tekniska biståndet och att förbättra möjligheterna att i Sverige mottaga och handleda stipendiater. I förstnämnda hänseende skall utredningen ägna särskild uppmärksamhet åt möjligheterna att underlätta svenskt deltagande i en ökad biståndsverksamhet dels genom liberalisering av tjänstevillkoren (tjänstledighet, återanställning, tillgodoräkning av lön och pension) för dem som ställa sig till förfogande för expertuppdrag utomlands, dels ock genom särskild utbildningsverksamhet för att ge svenska fackmän den nödvändiga skolningen för arbetet såsom experter i utlandstjänst. Slutligen må erinras om att Administrationsutredningen enligt sina direktiv till prövning kan upptaga även vissa andra frågor, däribland koordinationen av statliga och enskilda initiativ på det tekniska biståndsområdet.

Utskottet konstaterar, att det ovannämnda omfattande utredningsarbetet, syftande till att främja vidgade och samordnade svenska biståndsinsatser, är inriktat på områden och frågor, motsvarande dem som enligt väckta motioner höra bli föremål för utredningar m. m. Utskottet utgår därför från att de motionsvis framförda kraven på utredningar och åtgärder komma att täckas av pågående utredningsarbete. Särskild uppmärksamhet bör därvid liksom i andra sammanhang ägnas den angelägna uppgiften att på olika sätt underlätta handeln med och kapitaltillförseln till utvecklingsländerna.

Beträffande behandlingen av de i anslutning till här aktuella medelsanvisningar väckta motionerna vill utskottet sammanfattningsvis anföra följande.

På vissa punkter har utskottet funnit anledning att förorda en höjning av de av Kungl. Maj:t äskade medlen; det gäller statsbidraget till insamlingen »Sverige Hjälper» och bidraget till den internationella barnfonden (UNICEF). På andra punkter synas motionärernas önskemål kunna väl tillgodoses inom ramen för de medel, som vid bifall till utskottets förslag

komma att finnas tillgängliga under nästa budgetår; det gäller utsändandet av biträdande experter till de för Förenta Nationernas biståndsverksamhet anlätade experternas arbete, bekämpandet av spetälska och, till väsentliga delar, stödet till av missionen bedriven biståndsverksamhet. Vidare torde samtliga de utredningskrav, som framställas i motionerna komma att tillgodoses, om än i delvis andra former än motionärerna tänkt sig. När det slutligen gäller bidragen till EPTA och Specialfonden, där Sverige redan nu tillhör de främsta bidragsgivarna, har utskottet — som starkt understrukit betydelsen av dessa organ — icke ansett sig kunna utan ytterligare prövning tillstyrka en höjning utöver av Kungl. Maj:t förordad medelsanvisning.

De motioner, som i vad de icke behandlats i det föregående eller avse medelsanvisning, sålunda torde komma att bli föremål för närmare prövning av Administrationsutredningen respektive U-beredningen, äro I: 18 och II: 28, I: 67 och II: 80, I: 113 och II: 143, I: 180 och II: 279, I: 181 och II: 278, I: 184 och II: 288, I: 189 och II: 280, I: 304 och II: 366 samt I: 306 och II: 363.

Utskottet förutsätter, att Kungl. Maj:t låter överlämna ifrågavarande motioner till nämnda utredning och beredning och föreslår, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ger till känna vad utskottet sålunda anfört.

Aberopande det anförda hemställer utskottet,

1. att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 67 och II: 80, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört rörande biståndsverksamhetens storlek i förhållande till nationalinkomsten och utformningen av en plan för verksamheten;

2. att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 304 och II: 366 i vad de avse åtgärder för att underlätta skapandet av ett särskilt institut för finansiering av exporten till utvecklingsländerna, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;

3. att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 306 och II: 363 i vad de avse åtgärder för utformningen av det svenska kreditgarantisystemet med tanke på export till utvecklingsländerna, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;

4. att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 304 och II: 366 i vad de avse åtgärder för att undersöka möjligheterna till vidgad nordisk samverkan för export till utvecklingsländerna, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;

5. att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 181 och II: 278 i vad de avse åtgärder för att underlätta importen

från utvecklingsländerna, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;

6. att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 18 och II: 28, I: 181 och II: 278, I: 304 och II: 366 samt I: 306 och II: 363, sistnämnda sex motioner i vad de avse åtgärder för att underlätta för svenska företag att etablera verksamhet och investera kapital i utvecklingsländerna, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;

7. att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 113 och II: 143, I: 181 och II: 278 samt I: 304 och II: 366, sistnämnda fyra motioner i vad de avse åtgärder för rekrytering och utbildning av personal för biståndsverksamheten, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;

8. att motionen II: 456 icke må av riksdagen bifallas;

9. att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 180 och II: 279, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;

10. att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 306 och II: 363 i vad de avse åtgärder på det handelspolitiska området, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;

11. att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 306 och II: 363, i vad de avse utredning rörande möjligheterna att upprätta beredskapslager av livsmedel för snabbhjälp i katastrofsituationer, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;

12. att motionerna I: 181 och II: 278, I: 184 och II: 288, I: 304 och II: 366 samt I: 306 och II: 363, samtliga motioner i vad de avse skrivelse till Kungl. Maj:t rörande samordning av biståndsverksamheten, icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda;

13. att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 189 och II: 280, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;

14. att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 67 och II: 80 i vad de avse utredning av frågan om statligt stöd till den svenska missionens biståndsinsatser i utvecklingsländerna, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;

15. att motionerna I: 184 och II: 288, i vad de avse skrivelse till Kungl. Maj:t rörande missionernas möjligheter att medverka vid valet av stipendiater, icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda;

Statsutskottets utlåtande nr 128 år 1961

16. att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 184 och II: 288 i vad de avse svenska missionärers medverkan i hjälpverksamheten för kontakter med de nya staterna i Afrika, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;

17. att motionerna I: 67 och II: 80 samt I: 306 och II: 363, samtliga motioner i vad de avse ytterligare medel till EPTA och Specialfonden, icke må av riksdagen bifallas;

18. att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 306 och II: 363 samt I: 395 och II: 453, förstnämnda båda motioner såvitt nu är i fråga, utöver av Kungl. Maj:t föreslaget bidrag till Förenta Nationernas barnfond (UNICEF) anvisa ytterligare 280 000 kronor;

19. att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 67 och II: 80 samt I: 306 och II: 363, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, utöver av Kungl. Maj:t föreslaget tillskott av statsmedel till insamlingen »Sverige Hjälper» anvisa ytterligare 5 000 000 kronor;

20. att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 67 och II: 80 samt I: 306 och II: 363, i vad de avse att tillskottet av statsmedel till insamlingen »Sverige Hjälper» icke skall maximeras, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;

21. att motionerna I: 306 och II: 363 samt I: 399 och II: 454, samtliga motioner i vad de avse ytterligare medel till experter, icke må av riksdagen bifallas;

22. att motionerna I: 325 och II: 364, i vad de avse ytterligare medel till stipendiefonder, icke må av riksdagen bifallas;

23. att motionerna I: 67 och II: 80 samt I: 306 och II: 363, samtliga motioner i vad de avse medel till vidgat hälsovårdsprogram i Etiopien främst för spetälskebekämpningen, icke må av riksdagen bifallas;

24. att motionerna I: 67 och II: 80, I: 306 och II: 363 samt I: 399 och II: 454, samtliga motioner i vad de avse medel till de svenska missionärernas i f. d. Belgiska Kongo skolor och sjukvård, icke må av riksdagen bifallas;

25. att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag ävensom motionerna I: 67 och II: 80 samt I: 306 och II: 363 och med avslag å motionerna I: 325 och II: 364 samt I: 399 och II: 454, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, ävensom med bifall till motionerna I: 395 och II: 453, till *Bidrag till*

internationell hjälpverksamhet för budgetåret 1961/62 under tredje huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 39 880 000 kronor.

Stockholm den 19 maj 1961

På statsutskottets vägnar:

ERNST V. STAXÅNG

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit från första kammaren: herrar Näsström, Gillström, Boman, Einar Persson, Ivar Johansson, Birger Andersson, Axel Johannes Andersson, Thun, Bergman, Holmqvist, Fritz Persson, Ragnar Bergh, Birke, Lundström och Sundin; samt

från andra kammaren: herrar Staxäng, Petterson i Degerfors, Karlsson i Olofström, Svensson i Stenkyrka, Almgren, Ståhl, Andreasson, Eliasson i Sundborn, Mellqvist, fru Lewén-Eliasson, herrar Wedén, Gustafsson i Uddevalla, Helén, Heckscher och Eskel.

Reservationer

1) av herrar *Boman, Ivar Johansson, Axel Johannes Andersson, Lundström, Sundin, Svensson* i Stenkyrka, *Ståhl, Eliasson* i Sundborn, *Wedén* och *Helén*, vilka ansett

dels att det stycke i utskottets yttrande på s. 15, som börjar med »De samlade» och slutar med »dess infriande», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Eftersom Förenta Nationerna i en av generalförsamlingen antagen resolution hösten 1960 förklarar, att de ekonomiskt utvecklade ländernas bistånd till utvecklingsländerna väsentligt borde ökas så, att den internationella hjälpen skulle komma att motsvara ungefärligen 1 % av de 'rika' ländernas sammanlagda nationalinkomst, anser utskottet det nödvändigt, att vårt land redan nu närmare planerar, hur de svenska insatserna skola höjas.

Utskottet föreslår därför med anledning av motionerna I: 67 och II: 80, att det med största möjliga skyndsamhet upprättas en plan för den svenska hjälpverksamhetens utbyggnad såväl vad avser den multilaterala som den bilaterala hjälpen. Denna plan bör lämpligen innehålla dels angelägenhetsgradering för olika arbetsuppgifter i ifrågakommande länder och dels vilka projekt som kunna inrymmas i kostnadsramar av olika storleksordning som av riksdagen under de närmaste åren kunna komma att ställas till förfogande för den internationella biståndsverksamheten.

Önskvärt vore om man inom rimlig tid skulle kunna komma fram till en volym av den internationella hjälpen i överensstämmelse med den ovan nämnda av Förenta Nationernas generalförsamling beslutade målsättningen, härvid självfallet inräknade samtliga de ekonomiska prestationer, som göras från vårt land för detta ändamål.»

dels ock att utskottets hemställan under 1. bort ha följande lydelse:

»1. att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 67 och II: 80, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att en plan för den svenska biståndsverksamhetens utbyggnad måtte upprättas;»

2) av herrar *Boman, Ivar Johansson, Axel Johannes Andersson, Lundström, Sundin, Svensson* i Stenkyrka, *Ståhl, Eliasson* i Sundborn, *Wedén* och *Helén*, vilka ansett

dels att den del i utskottets yttrande, som på s. 20 börjar med »Genom den» och på s. 22 slutar med »sålunda anfört», bort ersättas med text av följande lydelse:

»De problem, som det gäller att angripa för att efter hand kunna förbättra utvecklingsländernas läge, beröra kapitalförsörjningen och investeringsuppbyggnaden, livsmedelsförsörjningen, kunskaps- och kompetensuppbyggnaden samt familjeplaneringen.

De biståndsinsatser, som hittills kommit till stånd som led i hjälpen åt utvecklingsländerna, ha delvis fått karaktären av hjälpaktioner i katastrofsituationer. Vad det nu gäller är icke internationell välgörenhet utan internationell utvecklingspolitik av långfristig och planmässig art.

De olika internationella organ, som skapats med mer eller mindre direkt inriktning på utvecklingsländernas problem, utgöra viktiga faktorer i sammanhanget för administration, samordning och planläggning. Men skall deras insats kunna bli effektiv måste nödvändiga finansiella medel ställas till deras förfogande och medlemsstaterna vara villiga att ta konsekvenserna härav samt att i sin tur någorlunda underordna sig utvecklingspolitikens intentioner vid utformningen av sin interna och internationella politik.

De åtgärder, som i det följande diskuteras, böra ses mot bakgrunden av vad här anförts.

Beträffande exportkreditgarantierna kan visserligen sägas att dessa efter den liberalisering av bestämmelserna, som skedde år 1959, till någon del täcka även politiska risker, men i huvudsak avse de kommersiella risker. De gynna främst exportkreditgivning till mera utvecklade stater och avse närmast att underlätta varuhandeln. En ytterligare liberalisering av bestämmelserna och eventuellt en subventionerad nedskärning av försäkringsavgiften för de svenska exportkreditgarantierna skulle ge möjlighet till en betydande ökning av den svenska kapitalexporten till utvecklingsländerna. Den stimulerande effekt, som en förlängning av kredittiderna skulle kunna få, bör ej heller förbises i sammanhanget.

År 1959 investerades ca 350 miljoner kronor svenskt kapital i utlandet. Av detta belopp gick nära 200 miljoner kronor till Europa och över 100 miljoner kronor till Amerika. Endast en liten del investerades i utvecklings-

länderna. En förklaring härtill är naturligtvis risken för nationalisering eller andra politiska åtgärder. Det bör övervägas att skapa någon form av garanti för svenska investeringar och lån utomlands. I utlandet är det vanligt, att sådana garantier ombesörjas av samma organ, som handha de vanliga exportkreditgarantierna. Även andra lösningar av problemet äro möjliga. Det väsentliga är, att former skapas för att underlätta investeringar i utvecklingsländerna.

Handelspolitikens utformning i fråga om utvecklingsländerna är av betydelse även i andra avseenden än de, som berörts i det föregående. Viktigt är att de utvecklade länderna icke uppträda så, att de samtidigt som de, å ena sidan, i olika former bringa hjälp till ekonomisk expansion, å andra sidan, försvåra eller rent av hindra utvecklingsländerna att få tillfredsställande avsättning för sina produkter. Åtgärder böra därför övervägas, som undanröja sådana inslag i den svenska och i de med Sverige i internationella organisationer samarbetande ländernas handelspolitik, som kunna vara ägnade att motverka en konstruktiv politik i fråga om utvecklingsländerna.

I utvecklingsländerna arbetar livsmedelsförsörjningen med ytterligt knappa marginaler. Det finns emellertid ett annat problem i sammanhanget. Det gäller de akuta katastrofsituationer i fråga om livsmedelsförsörjningen inom begränsade områden, som då och då inträffa. Här kan en relativt begränsad insats under en kortare tid ofta bli till stor hjälp. Det bör övervägas att skapa ett beredskapslager av lämpliga livsmedel för att ställas till förfogande i akuta nödsituationer.

Eftersom det är uppenbart, att en allt större del av de medel, som erfordras för en snabb och betydande ökning av det svenska biståndet till utvecklingsländerna, måste ställas till förfogande via statsbudgeten eller genom statliga åtgärder är det angeläget med en parlamentariskt förankrad utredningskommitté för att framlägga förslag beträffande här berörda och övriga spörsmål av betydelse för hjälpen till utvecklingsländerna. Ett skäl för att tillskapa en sådan kommitté är det faktum, att Centralkommitténs petita i sina detaljer icke offentliggöras av hänsyn till främmande makter. Erfarenheten har vidare visat, att det finnes ett behov av större koordination av de svenska insatserna från olika håll och en mera samordnad framtidsplanering. Detta behov skulle tillgodoses, om den nämnda parlamentariska beredningen utökades med företrädare för folkrörelser, näringsliv och Svenska missionsrådet.

Utskottet föreslår därför med anledning av motionerna I: 306 och II: 363, att en kommitté med parlamentarisk förankring och med företrädare för folkrörelser, näringsliv och Svenska missionsrådet tillsättes med uppgift att utreda och framlägga förslag i här angivna spörsmål.»

dels ock att utskottets hemställan i nedan angivna delar bort ha följande lydelse:

»3. att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 306 och II: 363, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning rörande åtgärder för en sådan utformning av det svenska kreditgarantisystemet att detta bättre anpassas för export till utvecklingsländerna;

6. att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 306 och II: 363, såvitt nu är i fråga, ävensom i anledning av motionerna I: 18 och II: 28, I: 181 och II: 278 samt I: 304 och II: 366, sistnämnda fyra motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning i syfte att bereda möjligheter för svenska investeringar och svensk verksamhet i utvecklingsländerna;

10. att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 306 och II: 363, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning rörande åtgärder för att undanröja sådana inslag i den svenska och i de med Sverige i internationella organisationer samarbetande ländernas handelspolitik, som kunna vara ägnade att motverka en konstruktiv utvecklingspolitik i fråga om utvecklingsländerna;

11. att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 306 och II: 363, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning rörande möjligheterna att upprätta beredskapslager av livsmedel för snabbhjälp i katastrofsituationer;

12. att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 181 och II: 278, I: 184 och II: 288, I: 304 och II: 366 samt I: 306 och II: 363, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att en kommitté med parlamentarisk förankring och med företrädare för folkrörelser, näringsliv och Svenska missionsrådet tillsättes med uppgift att utreda och framlägga förslag i de hänseenden, som av utskottet angivits;»

3) av herrar *Boman, Ivar Johansson, Axel Johannes Andersson, Lundström, Sundin, Svensson* i Stenkyrka, *Ståhl, Eliasson* i Sundborn, *Wedén* och *Helén*, vilka ansett

dels att det stycke i utskottets yttrande på s. 16, som börjar med »Till den» och slutar med »berörda delar», bort ha följande lydelse:

»Mot bakgrunden av den målsättning, som utskottet godtagit för hjälpen till utvecklingsländerna, anser utskottet det följdriktigt, att Sverige mera väsentligt höjer sina bidrag till EPTA och Specialfonden. Uppgiften att de berörda organens verksamhet är väl tillgodosedd under innevarande år överensstämmer icke med dessa organs egen syn på möjligheterna att i ett

accelererat tempo utbygga hjälpverksamheten. Ett beslut, som fattades vid 1960 års generalförsamling, visar att man har färdigställt planerade projekt, som möjliggöra en utökning av denna speciella biståndsverksamhet, så att den redan 1962 totalt skulle omfatta 150 miljoner dollar. Som jämförelse kan nämnas att de preliminära utfästelser, som gjorts för bidrag under kalenderåret 1961 för EPTA och Specialfonden, enligt statsverkspropositionen tillsammans uppgå till 88,7 miljoner dollar. Vidare har chefen för Specialfonden förklarat, att det redan nu finnes så många välplanerade projekt, att medlemsländernas bidrag borde fördubblas för att kunna möta behovet. Slutligen är USA:s bidrag till de berörda organen beroende av övriga staters insatser. Ett ökat svenskt anslag till denna hjälpverksamhet skulle därför kunna utlösa ett större amerikanskt bidrag så att EPTA och Specialfondens gemensamma resurser på detta sätt avsevärt förbättrades. Utskottet föreslår därför med anledning av motionerna I: 67 och II: 80 samt I: 306 och II: 363, att förevarande anslag till EPTA och Specialfonden ökas med 11 400 000 kronor.»

dels ock att utskottets hemställan under 17. bort ha följande lydelse:

»17. att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 67 och II: 80 samt I: 306 och II: 363, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, utöver av Kungl. Maj:t föreslaget belopp till EPTA och Specialfonden anvisa ytterligare 11 400 000 kronor;»

4) av herrar *Boman, Ivar Johansson, Axel Johannes Andersson, Lundström, Sundin, Svensson* i Stenkyrka, *Ståhl, Eliasson* i Sundborn, *Wedén* och *Helén*, vilka ansett

dels att den del i utskottets yttrande, som på s. 18 börjar med »Motionerna I: 306» och slutar med »i fråga», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet anser det vara av stort värde om den internationella biståndsverksamheten kunde förstärkas genom att vårt land utsänder biträdande experter, som kunna assistera äldre och erfarnare fackmän i Förenta Nationernas och dess fackorgans tjänst. Att såsom gjorts gällande förslaget för närvarande icke skulle gå att realisera på grund av rekryteringssvårigheter har knappast stöd i verkligheten. Det livliga intresset för dylika uppdrag visar med all tydlighet, att det icke torde vålla några svårigheter att rekrytera personal. För de summor, som föreslagits i motionerna I: 306 och II: 363 samt I: 399 och II: 454, torde uppskattningsvis mellan 20 och 25 biträdande experter kunna anställas; ett så relativt litet antal villiga och lämpliga personer kan med säkerhet påräknas. I den mån som rekryteringsorganisationen behöver utbyggas, torde det väl kunna ske under loppet av nästa budgetår. Det är vidare angeläget, att en kår av erfarna biträdande experter snarast upprättas, eftersom en sådan kår på längre sikt avsevärt kommer att underlätta rekryteringen av 'senior experts' från vårt land.

Utskottet föreslår därför med anledning av motionerna I: 306 och II: 363 samt I: 399 och II: 454, att 1 500 000 kronor anvisas för utsändandet av biträdande experter för Förenta Nationernas multilaterala bistånd.»

dels ock att utskottets hemställan under 21. bort ha följande lydelse:

»21. att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 306 och II: 363 samt i anledning av motionerna I: 399 och II: 454, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, utöver av Kungl. Maj:t föreslaget belopp till experter anvisa ytterligare 1 500 000 kronor;»

5) av herrar *Boman, Ivar Johansson, Axel Johannes Andersson, Lundström, Sundin, Svensson* i Stenkyrka, *Ståhl, Eliasson* i Sundborn, *Wedén* och *Helén*, vilka ansett

dels att det stycke i utskottets yttrande, som på s. 18 börjar med »Beträffande den» och på s. 19 slutar med »avstyrkas motionerna», bort ha följande lydelse:

»Spetälskan är fortfarande ett av Etiopiens svåraste hälsovårdsproblem; siffran för antalet etiopiska offer för denna förödande sjukdom torde per år ligga över 200 000. De många förbindelser, som sedan lång tid föreligga mellan vårt land och Etiopien, göra, att vi ha ett speciellt ansvar för den etiopiska spetälskevård, som nu håller på att organiseras. De medel, som inflyta genom de pågående och planerade svenska insamlingarna för att understödja spetälskans utrotande, skola användas för att bekämpa spetälskan i hela världen. Den del, som kan komma att anslås till den etiopiska spetälskevården, kan icke på långt när bli tillräcklig för att på bred front bekämpa sjukdomen i landet. Det är också uteslutet, att insamlingen 'Sverige Hjälper' skall kunna bidra med den erforderliga summan. Det är därför angeläget, att Sverige via statsbudgeten anslår ett större belopp för ett vidgat hälsovårdsprogram i Etiopien med särskild inriktning på spetälskebekämpning. Utskottet föreslår därför med anledning av motionerna I: 67 och II: 80 samt I: 306 och II: 363, att riksdagen beslutar ställa 5 000 000 kronor till förfogande för vederbörliga organ i och för spetälskebekämpningen i Etiopien.»

dels ock att utskottets hemställan under 23. bort ha följande lydelse:

»23. att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 306 och II: 363 samt i anledning av motionerna I: 67 och II: 80, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till vidgat hälsovårdsprogram i Etiopien anvisa 5 000 000 kronor;»

6) av herrar *Boman, Ivar Johansson, Axel Johannes Andersson, Lundström, Sundin, Svensson* i Stenkyrka, *Ståhl, Eliasson* i Sundborn, *Wedén* och *Helén*, vilka ansett

dels att den del av utskottets yttrande, som på s. 19 börjar med »Genom i» och på s. 20 slutar med »med insamlingsbeloppet», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Den svenska missionen i förutvarande Belgiska Kongo har gjort bestående och värdefulla insatser icke minst inom undervisnings- och sjukvårdsväsendet, men den har nu genom världshändelserna råkat i oförutsedda ekonomiska svårigheter. Den omfattande sociala och humanitära verksamhet, som baptistmissionen, missionsförbundet och pingströrelsen bedrivit, har finansierats genom i Sverige insamlade medel samt genom anslag från belgiska staten. Det senare bidraget torde ha uppgått till ca 2 500 000 kronor. Det är emellertid föga sannolikt, att de kongolesiska myndigheterna under rådande omständigheter kunna tillskjuta nödiga medel för att de av den svenska missionen drivna skolorna och sjukhusen skola kunna fungera i hittillsvarande omfattning. Det synes utskottet synnerligen angeläget, att detta sociala och humanitära arbete icke minskas i ett läge, då en utvidgning i stället är starkt motiverad.

Utskottet föreslår därför med bifall till motionerna I: 306 och II: 363, att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att ställa ett belopp på upp till 2 500 000 kronor till förfogande för de svenska missionernas i förutvarande Belgiska Kongo skolor och sjukvård för den händelse hittills utgående statsbidrag helt eller delvis skulle utebli.»

dels ock att utskottets hemställan under 24. bort ha följande lydelse:

»24. att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 306 och II: 363 ävensom i anledning av motionerna I: 67 och II: 80 samt I: 399 och II: 454, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till de svenska missionärernas i f. d. Belgiska Kongo skolor och sjukvård anvisa 2 500 000 kronor;»

7) av herrar *Boman, Ivar Johansson, Axel Johannes Andersson, Lundström, Sundin, Svensson* i Stenkyrka, *Ståhl, Eliasson* i Sundborn, *Wedén* och *Helén*, vilka under förutsättning av bifall till reservationerna 3.—6. ansett att utskottets hemställan under 25. bort ha följande lydelse:

»25. att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag ävensom motionerna I: 67 och II: 80, I: 306 och II: 363 samt I: 399 och II: 454 och med avslag å motionerna I: 325 och II: 364, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, och med bifall till motionerna I: 395 och II: 453, till *Bidrag till internationell hjälpverksamhet* för budgetåret 1961/62 under tredje huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 60 280 000 kronor.»

8) av herr *Heckscher*.